

הכינוס בשכם - חידוש מעמד הר סיני

פתיחה

לאחר מעמד הברכה והקללה בהר עיבל, כאשר יהושע נמצא כמעט בסוף תקופת פועלו, מכנס יהושע את כל שבטי ישראל בשכם:

”וַיֵּאָסֹף יְהוֹשֻׁעַ אֶת כָּל שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁכֵמָה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְרָאשֵׁי וּלְשֹׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרָיו וַיִּתְּצֻבוּ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים”
(יהושע כ"ד, א).

בדבריו, יהושע נותן סקירה היסטורית לתולדות עם ישראל עד ימיו, והוא מבקש ממנו להסיר את אלהי הנכר ולעבוד את ה' לבדו. העם מקבל על עצמו את המחויבות ובוחר לעבוד את ה'.

”וַיִּכָּתֹב יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לְעַם בְּיָוֶם הַהוּא וַיִּשָּׂם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט בְּשֹׁכֵם. וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיִּקַּח אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיִּקְיֶמָהּ שָׁם תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּמִקְדָּשׁ ה'. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם הִנֵּה הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה בְּנֹו לְעֵדָה כִּי הִיא שְׁמֵעָה אֶת כָּל אִמְרֵי ה' אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּנוּ וְהִיְתָה בְּכֶם לְעֵדָה פֶּן תִּכְחָשׁוּן בְּאֱלֹהֵיכֶם”
(שם פס' כה-כז).

על פי הכתובים, בני ישראל מתייצבים כאן לפני הא-להים, ומתרחשת כאן מעין קבלת תורה מחדשת, נכרתת ברית והושם חוק ומשפט.

בשיעור זה, ננסה להבין מה טיבו של מעמד זה, מהי משמעות הברית, ההשוואה למעמד הר סיני ומדוע נבחרה דווקא שכם לעריכת מעמד זה.

הברית בשכם - מעמד הר סיני בארץ ישראל

מתוך הפסוקים עולה הקבלה ברורה בין המעמד בשכם לקבלת התורה בסיני:

- כל שבטי ישראל שותפים במעמד – ראשי העם, שופטים, שוטרים.
- העם מתייצב לפני האלוקים.
- העם נדרש להסיר את אלהי הנכר ולעבוד את ה'.
- יהושע מביא את העם לבחירה מפורשת ומודעת של עבודת ה', שבסיומה אומר העם (שם פס' כד) ”ויאמרו העם אל יהושע את ה' אלקינו נעבוד ובקולו נשמע”, המקביל במהותו ובסגנונו לאמירת בני ישראל למרגלות הר סיני ”נעשה ונשמע”.

- במקביל למעמד בסיני, גם בשכם נכרתת ברית והושם חוק ומשפט.

- בפסוקים מצוין כי ישנו מקדש בשכם¹. נקודה זו מקבילה לתפיסתם של כמה ראשונים, הרואה במעמד הר סיני את

תחילת הופעת המשכן (השוואה זו נובעת מכמה נקודות במעמד הר סיני, לדוגמה: החלוקה בין מקום השראת שכנה למקום בו עובדים, בניית המזבח, סוגי הקרבנות ועוד).

- בפסוקים שצוטטו לעיל אומר יהושע לעם כי האבן שהוצבה שם תשמש לעדות. עדות זו, מזכירה במידה מסוימת את לוחות העדות במעמד הר סיני המקורי. באופן זה מפרש תרגום יונתן בן עוזיאל:

”הא אבנא דא תהי לנא כתרין לוחי אבן קיימא ארי יתה עבדנא לשהדו ארי פתגמיה דכתיבין עלה מעין כל פתגמיה די מליל עמנא” [-אבן זאת תהיה לנו כשני לוחות האבן, בגלל שאותה עשינו לעדות, כי הכתוב עליהם כעין הדברים שה' דבר עמנו].

ישנה כאן קבלה מפורשת למתן תורה וכן הקבלה בין הדברים הכתובים לדברים שנאמרו על פה.

מה הצורך במעמד הר סיני מחדש בכניסה לארץ? בנוסף, מדוע הוא מתרחש בעיר שכם ולא במקום המשכן בשילה?

ההבדל בין הכינוס בשכם למעמד הר סיני המקורי

על אף הדמיון הרב בין שני המעמדות, קיים הבדל מהותי ביותר בין מעמד הר סיני המקורי לבין המעמד בשכם. בהר סיני היתה התגלות אלוקית מובהקת, איתערותא דלעילא. הופעה נסית גמורה ובה דיבור אלוקי ישיר אל כל העם, קולות, ברכים, לפידים, ענן כבוד על ההר וקול שופר חזק מאד.

בעקבות ההתגלות הגדולה, נדרש העם להיטהר ולהתקדש, לכבס שמלותם ולהיזהר מקרבה גדולה אל ההר. בלשון חז"ל ”כפה עליהם הר כגיגית”, כלומר ההתגלות היתה גדולה וחזקה והיה בה מימד של כפיה. לעומת זאת, במעמד בשכם, אין לכאורה כל התגלות אלוקית.

בהקשר זה מעניינים מאוד דברי יהושע אל העם בפסוק כז בו יהושע אומר לעם כי האבן שמעה את אמרי ה' אשר דיבר עמם. במפתיע, אין בפסוקים עצמם כל התייחסות לכך שה' דיבר עם העם. המפרשים נתקשו בשאלה זו, וביארו את הפסוקים בצורות שונות:

מסביר רש"י:

”...וגם יש לפותרו כמשמעו, כי היא שמעה את הדברים אשר דיברתי לכם בשליחותו של מקום”.

- הרד"ק על אתר מבאר כי ”הבית שהיה שם הארון בשכם קראו מקדש לקדושת הארון שהיה שם לשעה”.

- המלבי”ם מפרש כי הכוונה לשילה, אף על פי שבפשוט הפסוקים הכוונה היא לשכם.

אין שלא נבין, מדובר על כינוס בו נכתבים הדברים על ידי יהושע בספר תורת א-להים והאבן תהיה שם לעדה על הברית שנכרתה לפני ה'.

יהושע לא מסתפק בכך והוא חוזר ומזהיר אותם כי לא יוכלו לעבד את ה' כי א-להים קדשים הוא אל קנא שלא ישא לפשעכם ואם יחטאו וכלה אתכם. וגם על כך עונה העם כי יעבדו את ה' (יט-כא).

אחר כך, אומר יהושע לעם: עדים אתם, כי אתם בחרתם לכם את ה' לעבד אותנו, והוא פונה אליהם להסיר את אלהי הנכר. העם עונה כי "את ה' אלקינו נעבד ובקולו נשמע" (כב-כד).

כלומר, שלוש פעמים, בשלושה שלבים, יהושע מציב בפני העם את האחריות וההשלכות של בחירתם והוא מבקש לוודא כי העם מודע להשלכות מעשיו.

ייתכן להציע כי עם כניסת בני ישראל לארץ, עם התערותם בארץ, בצד הארצי של המציאות, ללא השגחה ישירה ונסים גלויים הם נדרשים לקבל את התורה מחדש. כעת, כאשר הם חיים במציאות ארצית, ללא כל כפיה וללא הכוונה אלוקית, עליהם לקבל את התורה מחדש תוך בירור אמיתי ונוקב האם הם מוכנים לעבוד את ה' באמת ובתמים, לעזוב לחלוטין כל עבודה זרה, בידיעה כי ה' אל קנא ונוקם ומעניש את מי שסוטה מדרך ה'.

גם בהקשר זה ישנה משמעות לכריתת הברית המחודשת דווקא בשכם, במקום בו התחילו האבות את דרכם בארץ, גם הם תוך הליכה טבעית מכח בחירתם לאורך מסעותיהם בארץ.

חשוב להדגיש בהקשר זה כי בשונה ממעמד הברכה והקללה שנעשה בהר עיבל באופן מפורש על פי ציווי אלוקי, המעמד בשכם הינו לכאורה יוזמה פרטית של יהושע. הכתוב לא רומז לא על ציווי אלוקי, ולא על נבואה והתגלות. על פי מיקומו של הפרק, סביר שמעמד סיכום זה מתרחש לקראת סוף ימי יהושע, כאשר הוא רואה חובה לנגד עיניו לוודא כי העם אכן ימשיך את הקשר הבלתי אמצעי עם התורה, על המשמעות הכוללת והרחבה שלה. ייתכן מאד כי בכך מתקיימים דברי ה' אל יהושע בתחילת דרכו:

"רק חזק ואמץ מאד לשמר לעשות ככל התורה אשר צוך משה עבדי אל תסור ממנו ימין ושמאל למען תשכיל בכל אשר תלך לא ימוש ספר התורה הזה מפך והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל" (א, ח-ז).

אמנם ציווי זה הוא ציווי אלוקי, אך אין הוא מפרט באיזה אופן הוא מתבצע, ויהושע בוחר לבצעו באופן המתואר בפרק כ"ד על פי שיקול דעתו ובחירתו.

שני המעמדות כאחד – הברכה והקללה על הר גריזים והר עיבל, והכינוס הגדול בשכם – הינן דרכים שונות בהן יהושע מחזק את מחויבות העם לקיום התורה עם הכניסה לארץ. החוק והמשפט הנערכים בסוף המעמד, מקבילים ליחס בין מתן תורה ופרשת יתרו, למשפטים בפרשת משפטים (גם שם ישנו ספר הברית הנקרא באזני העם).

ייתכן להציע כי החוק והמשפט של יהושע, קשורים להלכות בין אדם לחברו ועוסקים בענייני חקיקה הנובעים מן הכניסה לארץ. כך למשל, יתכן כי כאן נקבעו עשר התקנות שהתקין יהושע לבאי הארץ עם כניסתם (בבא קמא פ:): העוסקות ברובן

ומסביר הרד"ק אחרי הביאו את דברי התרגום שהוזכרו לעיל:

"ולפי הפשט, אשר דיבר עמנו, רצונו לומר כי מה שדיברתי עמכם והברית אשר כרתי עמכם לא מלבי כי הם אמרי ה' אשר דיבר עמנו בהר סיני, ופירוש כי היא שמעה על דרך ותשמע הארץ אמרי פי".

בצורה דומה פירש גם האברבנאל:

"הנה האבן הזאת תהיה בנו לעדה כי היא שמעה את כל אמרי ה' והוא עד 'ותשמע הארץ אמרי פי' (דברים ל"ב, א), יאמר שעליה נאמרו הדברים אשר האל יתברך ציוה לאמרם. וזהו אשר דיבר עמנו".

המלבי"ם על אתר מבאר כך:

"ויאמר יהושע הנה האבן הזאת, רצונו לומר עם הספר אשר בתוכו, תהיה בנו לעדה. כמו שאמר משה רבנו עליו השלום 'לקוח את ספר התורה הזה ושמעתם אותו מצד ארון ברית ה' והיה בך לעד', וכן הזמין ספרו המונח באבן לעד: א. בנו כולל גם עצמו עמהם, כי היא שמעה את כל אמרי ה' "כל ששם נמצא כל אשר דיבר ה' עמנו הם דברי ה' הנמצאים בכל הספר הזה וכן מה שאל יהושע עתה שמתחיל כה אמר ה'. ב. והיתה בכס לעדה פן תכחשון, כמי שמזמין עד בל יוכל לכחש בפניו, והגם שהיו אז בשכם, שם עשה את האבן החלול והניח שם ספרו ומשם הובילוהו אל המקדש בשילה והקים אותו. והנה האלה היה בודאי מחוץ למקדש, כי אסור ליטע עץ במקדש, והראה שמדרגת ספרו אינה כספר התורה לכל דבר..."

יוצא אם כך ששמיעת האבן את אמרי ה' מתפרשת בכמה אופנים:

- לפי רש"י: יהושע דיבר בשליחותו של מקום ולכן כאילו האבן שמעה את דברי ה'.
- לפי רד"ק: יהושע מביא את דברי ה'. הדיבור אל האבן מתפרש בדומה לפסוק 'ותשמע הארץ אמרי פי'.
- המלבי"ם קושר את הענין אל הספר שכותב יהושע והאבן סמוכה אל הספר בו נמצאים דברי ה', כביכול העדות על הכתוב הינה כשמיעת אמרי ה'.

בכל אופן, בניגוד למעמד הר סיני, אין כאן כל התגלות אלוקית.

הבחירה לעבוד את ה' - בחירה מלמטה

היבט נוסף של אותו ענין הוא כי כל חידוש הברית שיוזם יהושע מביא את העם לבחירה אמיתית, מלמטה - אתערותא דלתתא. בחירה זו נעשית במהלך נאומו של יהושע כמה פעמים:

ראשית, יהושע מציב בפני העם בחירה בין יראת ה' ועבודת ה' בתמים ובאמת, או עבודת אלהים אחרים. העם אומר שהוא מעוניין לעבוד את ה' שהוציא אותנו ואת אבותינו מארץ מצרים מבית עבדים, ואשר שעשה את האותות הגדולים ושמרנו בכל הדרך (יז-יח).

מצד שני סביר מאד להניח כי אוכלוסיה זאת משתפת פעולה עם בני ישראל עם כניסתם לארץ. רק כך ניתן להסביר את העובדה כי אין מלחמה נגד מלך שכם, אין כיבוש של העיר שכם ובני ישראל עם כניסתם לארץ מגיעים בבטחה להר עיבל, ובונים שם מזבח.

כדי לענות על חששו של יהושע, הוא מציע לכל האוכלוסיה הזאת בשכם להצטרף לעם ישראל ולהתגייר. הרי כבר אצל שמעון ולוי הביעו אנשי שכם את הנכונות להימול, דבר שיכול במידת מה לרמוז לבאות.

על פי הבנה זו, במעמד בשכם שותפות שתי קבוצות: נציגי בני ישראל ונציגי "עם שכם", צאצאי בית אברהם שנותרו באיזור שכם. לפי זה, מעמד הר סיני מחדש זה, נועד להכניס תחת כנפי השכינה את האוכלוסיה שנותרה בשכם.

קריאה זו של הפרק מסבירה הן את אזכור עבר הנהר ואת מצרים, והן את התביעה של יהושע מן העם לבחור האם הם באמת רוצים לעבוד את ה' – אם לאו. מעמד הר סיני המחודש הזה, מסייע בהתמודדות הטמונה עם אוכלוסיה זו.

קעת מובן מדוע כורתים ברית מחודשת, ומדוע ישנו חוק ומשפט בשכם. בנוסף, על פי הסבר זה ניתן להסביר כי מקדש ה' בשכם המופיע בפסוקים, מתייחס ככל הנראה למקדש לקב"ה בו מסלקים פסלים מן המקדש הישן המצוי בעיר, ובונים אותו מחדש בכיוון מזרח מערב, בדמיון למשכן ולמקדש המכוונים לכיוון מערב.

אולם, ניסיון גיור זה, וקבלת התורה המחודשת בשכם – נכשלו, וההוכחה לכך היא תולדות שכם בימי אבימלך בספר שופטים.

"וַיִּשְׁמְעוּ כָל-בְּעָלֵי מְגַדל-שָׁכָם וַיָּבֹאוּ אֶל-צָרִיחַ בֵּית אֵל בְּרִית. וַיִּגְדּוּ לְאַבְיִמֶלֶךְ כִּי הִתְקַבְּצוּ כָל-בְּעָלֵי מְגַדל-שָׁכָם. וַיַּעַל אַבְיִמֶלֶךְ הַר-צֶלְמוֹן הוּא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-אֵתוּ וַיִּקַּח אַבְיִמֶלֶךְ אֶת-הַקֶּרְדָּמוֹת בְּיָדוֹ וַיִּכְרַת שׁוֹכֵת עֲצִים וַיִּשְׁאָה וַיִּשֶׁם עַל-שָׁכָמוֹ וַיֹּאמֶר אֶל-הָעָם אֲשֶׁר-עִמּוֹ מָה רְאִיתֶם עֲשִׂיתִי מִהֲרוּ עֲשׂוּ כְמוֹנִי. וַיִּכְרְתוּ גַם-כָּל-הָעָם אִישׁ שׁוֹכֵה וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי אַבְיִמֶלֶךְ וַיִּשְׁמְעוּ עַל-הַצָּרִיחַ וַיִּצִּיתוּ עָלֵיהֶם אֶת-הַצָּרִיחַ בָּאֵשׁ וַיִּמְתּוּ גַם כָּל-אֲנָשֵׁי מְגַדל-שָׁכָם כְּאֵלֶּף אִישׁ וְאִשָּׁה" (שופטים ט', מז).

המקום אשר משמש בימי יהושע כמקדש, הופך בימי אבימלך לבעל ברית. הייעוד המקורי נכשל. במקום מקדש לקב"ה, ישנו עתה מקדש לבעל, וכך הנסיון המשמעותי מאד בסוף ימי יהושע לגייר אוכלוסיה מיוחדת זו באיזור שכם, נכשל כשלון משמעותי תוך דור אחד בימי אבימלך.

הבנה זאת מאפשרת להסביר נקודה נוספת, והיא מדוע יש צורך בשני מעמדות שונים המזכירים את מעמד הר סיני: האחד, מעמד הברכה והקללה בהר גריזים ובהר עיבל וכתובת התורה על האבנים, והשני - הכינוס הגדול בשכם שיש בו מעמד הר סיני מחודש.

המעמד בהר עיבל נועד לעם ישראל בלבד, ואילו המעמד והכינוס בשכם נועדו לצרף לנציגים הבכירים של עם ישראל

בנושאים הקשורים במערכת היחסים בין אדם לחברו בהתיישבות בארץ.²

הכינוס בשכם - מעמד גיור

הסבר אחר לטיב המעמד בשכם מציע הרב יואל בן נון.³ לטענתו, המעמד הינו מעמד גיור, בו שותפים מחד נציגות של שבטי ישראל, ומאידך גיסא נציגות של תושבי איזור שכם המצטרפים במעמד זה לעם ישראל.

פירוש זה, מתחיל כבר בתקופת אברהם. טענתו הבסיסית היא כי אברהם ובית אברהם, אינם כולל רק את בני אברהם וצאצאיו הישירים, אלא גם את ילידי ביתו (המוזכרים בבראשית י"ד, יד "... וירק את חניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלוש מאות"). אותם אנשים אינם עבדים, אלא משפחות שהצטרפו לבית אברהם המקורי. המספר 318 המופיע בפסוק, מתייחס רק ללוחמים, ואם לוקחים בחשבון את נשותיהם ומשפחותיהם מגיעים למספר אלפי אנשים.

הרמב"ם בהלכות עבודת כוכבים מתאר את פועלו של אברהם לאחר שהכיר את בוראו:

"וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלים לו על דבריו, היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת שנתקבצו אליו אלפים ורבות והם אנשי בית אברהם..." (פ"א הלכה ג).

הרמב"ם בדבריו מתייחס לבית אברהם הכולל אלפים ורבות, ונראה כי זוהי חבורה גדולה הנמצאת סביב בית אברהם שאינה מפורטת בשמותיה. כך למשל, הכתוב בכיבוש שכם על ידי שמעון ולוי מזכיר רק אותם, אך סביר להניח שהיו רבים נוספים שאינם מפורטים כאן שהצטרפו אליהם.

מצד שני, כאשר בני ישראל ירדו למצרים, אומרת התורה כי "... כל הנפש לבית יעקב הבאה מצריימה שבעים..." (בראשית מ"ו, כז). אם רק שבעים נפש ממשפחתו הישירה של יעקב המפורטים בשמותיהם ירדו למצרים, מה קרה לחבורת בית אברהם כשיעקב יורד למצרים?

סביר מאד להניח כי חלק מבית אברהם התיישב בשכם לאחר שהעיר הוכתה. אם נקבל הנחה זו, נקבל כי חלק גדול מן האוכלוסייה המתישבת בשכם אינו כנעני ואינו חוי, וסביר כי אלו צאצאים של אלו שבאו מעבר הנהר.

בנוסף, ארץ ישראל בתקופה זו נמצאת תחת חסות השלטון המצרי. ישנם מספר מושלים בארץ ישראל האחראים על אזורים שונים, ומושל שכם הוא נציג מצרי. מרחב עיר המלוכה שכם משתרע בתקופה זו מעמק יזרעאל בצפון ועד מצפון לירושלים בדרום.

עם התערות בני ישראל והתיישבותם בארץ, יהושע חושש מאד מן ההשפעה האלילית האפשרית של אוכלוסיה זו, והיות והם אינם שייכים לשבעת העממים - לא ניתן להילחם בהם.

2 במהותה של שכם עסק ר' ישראל ליבוביץ בחוברת 'טבור הארץ' בהוצאת ישיבת "עוד יוסף חי" וגרעין שכם בשבט התשמ"ח, ובספרו פני לבונה, ירושלים התשס"ג. ושם הוא מתייחס גם בהרחבה לסוגייתנו.

סיכום

הכינוס הגדול בשכם בסוף ימי יהושע מהווה במידה רבה סיכום לפועלו של יהושע, וניסיון לחזק את מעמדה של התורה בעם בכלל, ולפי הצעת הרב יואל בן נון לגייר את האוכלוסייה המצויה באיזור שכם.

ייחודו של המעמד הינו במעמד מתן תורה מחודש בארץ ישראל, תוך בירור נוקב ובחירה מחודשת של העם וקבלת עול מלכות שמים. מעמד זה מצטרף למעמד הברכה והקללה וכתיבת התורה על האבנים בהר עיבל מצפון לשכם, בעזרתם נכרתת ברית עם הקב"ה תוך קבלת אחריות וערבות הדדית.

בשיעורים הקרובים, בכוונתנו לבחון גם את מעמדן של בית אל ומצפה, ערים מרכזיות בימי השופטים ובתקופת שמואל, ולהתייחס בקצרה למעמד הגבעונים.

את העם היושב בשכם, ולכן הוא נועד לציבור אחר המצטרף במעמד זה לעם ישראל⁴.

מדוע מעמד זה נערך דווקא בשכם?⁵

מדוע מעמד נשגב זה של קבלת תורה מחודשת וחידוש מעמד הר סיני מתרחש דווקא בשכם? על שאלה זו עונה הרד"ק:

"נראה שהביאו ארון הא-להים שם כדי לכרות הברית לפני הארון כמו שאמר ויכתוב יהושע בספר תורת א-להים. נראה כי שם היה הארון שבו ספר התורה ואספם יהושע שכם ולא שילה שהיה הארון שם. אולי על פי הדיבור עשה זה שיכרתו הברית בשכם, כי בו נתעב אברהם אבינו תחילה כשנכנס לארץ, כמו שכתוב ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם. ועוד כי שם נעשה נס גדול ליעקב אבינו ושיזכרו אותו וידבקו בה לבדו. ועוד כי תחילת הנחלה אשר היה ליעקב בארץ ישראל בשכם היה שקנה חלקת השדה מיד בני חמור אבי שכם, ושם אמר להם יהושע הסירו אלהי הנכר אשר בקרבכם כמו שאמר יעקב לבניו בשכם הסירו את אלהי הנכר אשר בתוכם" (יהושע כ"ד, א ד"ה ויתיצבו).

ומוסיף האברבנאל:

"לפי שבמקום ההוא אמר יעקב לבניו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוכם, ולכן ראה יהושע לאמר באותו מקום דברים דומים להם" (יהושע כ"ד, א).

על פי האברבנאל, ישנו דמיון בין פעולות יהושע ויעקב בשכם. כשם שיעקב ביקש מבניו ביתו להסיר את אלהי הנכר, כך עושה גם יהושע. לפי כיוון זה, התנאי לקבלת תורה מחודשת הוא ביעור כל עבודה זרה, וזה נרחש אצל יעקב בשכם וכך גם אצל יהושע. צריך עיון גדול בפרקנו, מדוע לא מתואר ביצוע ביעור העבודה הזרה לאחר ציוויו של יהושע. העובדה שהכתוב לא תיאר ביצוע דבר מרכזי כל כך, יכולה לנבוע מסיבה מסוימת עליה יש לתת הדעת.

בדברי הרד"ק אנו מוצאים עוד הסברים: שכם היא תחילת כניסת אברהם אבינו לארץ ושם נעשה נס גדול ליעקב. על פי הבנה זו, הכינוס הגדול בשכם נועד לבטא את זיקת בני ישראל לאבות, אברהם ויעקב. בכך באה לידי ביטוי העובדה שבני ישראל במעשיהם רוצים להמשיך את פועלם של האבות. מעשי האבות סימן לבנים - האבות התוו את הדרך לבניהם ההולכים בעקבותיהם - כניסת האבות לארץ, החוצים את הירדן ככל הנראה באיזור אדם העיר (גשם אדם של היום) וממשיכים מערבה דרך נחל תרצה (ודי פרעה של היום) עד שכם.

ישנה חשיבות רבה, רוחנית ולאומית, כי כניסת הבנים לארץ תמשיך את דרכם של האבות, ותוציא מן הכח אל הפועל את מגמתם של האבות להיכנס לארץ בשכם.

כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולרב יצחק לוי, תשס"ט
עורך: אביעד בינשטוק

בית המדרש הוירטואלי
מיסודו של
The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash
האתר בעברית: <http://www.etzion.org.il/vbm>
האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org>

משרדי בית המדרש הוירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5
דואל: office@etzion.org.il

4 מובן כי שאלה זאת זוקקת תשובה אחרת למי שאינו רואה את הכינוס בשכם כמעמד גיור.

5 סוגיה זו רחבה יותר מן הכינוס ביהושע כ"ד והיא קשורה לצביונה של שכם בכלל, כולל כינוס זה.